

INKLUZE NEVIDOMÝCH A ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH NÁVŠTĚVNÍKŮ DO MUZEA. ZKUŠENOSTI MUZEÍ PETROHRADU

ANNA EREMEEVA

<https://doi.org/10.5817/MuB2020-2-6>

ABSTRAKT/ABSTRACT:

Článek se zaměřuje na inkluzi nevidomých a zrakově postižených návštěvníků v petrohradských muzeích. Pomocí příkladů muzejních programů nejen největších a nejznámějších muzeí jako jsou Ermitáž, Ruské muzeum, Gatčina a Carskoje selo, ale i menších muzeí analyzuji didaktické metody práce se speciálními návštěvníky. Jsou zde popsány doprovodné materiály pro muzejní programy a prvky univerzálního designu, vytvořené pro pohodlí návštěvníků se zrakovým postižením. Článek byl napsán především na základě primárních zdrojů muzeí – muzejních webových stránek, z nichž většina má speciální verze pro zrakově postižené návštěvníky, což z nich činí nejpřístupnější informační zdroje.

Inclusion of blind and visually impaired people in museums. Experience from the Saint Petersburg museums

The article is dealing with inclusion of blind and visually impaired visitors in the Saint Petersburg museums. On the example of museum programmes, not only of the largest and world-known museums like the State Hermitage Museum, State Russian Museum, Gatchina and Tsarskoye Selo, but also smaller museums, it analyses the didactic methods of working with visitors with special needs. It describes complementary materials

for museum programmes and universal design elements, created for the comfort of visually impaired visitors. The article is mainly based on primary museum sources – museum web pages, most of which have special versions for visually impaired visitors. This makes them the best accessible information sources.

KLÍČOVÁ SLOVA/KEYWORDS:

*muzejní inkluze – muzejní návštěvník – nevidomí návštěvníci – zrakově postižení návštěvníci – petrohradská muzea
museum inclusion – museum visitor – blind visitors – visually impaired visitors – Saint Petersburg museums*

Petrohrad je hlavní kulturní město Ruska s více než 200 muzei, mnoha památkami, architektonickými celky atd. Otevírá obrovské množství příležitostí k uspokojení kulturních potřeb člověka. V posledních několika letech se v muzeích v Rusku začal rozvíjet nový směr – zajišťování bezbariérového přístupu pro zdravotně postižené lidi. Přizpůsobení kulturních institucí je v souladu s mezinárodními požadavky Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, přijaté Valným shromážděním OSN 13. prosince 2006, která byla Ruskem ratifikována v roce 2012¹,

¹ Konvencija o pravah invalidov prinjata rezolucijej 61/106 Geněraľnoj Assamblei

Příkazem Ministerstva kultury ze 16. listopadu 2015 „O schválení Pořádku zajištění podmínek dostupnosti kulturních hodnot a blaha pro osoby se zdravotním postižením“² a Nařízením Vlády RF „O schválení státního programu Ruské federace „Dostupné prostředí na období 2011–2020“³.

V současnosti počet ruských muzeí, které věnují pozornost práci s lidmi se zrakovým postižením, postupně roste. Tato tendence se nejzřetelněji projevuje v muzeích v Petrohradě a Moskvě, kde se stávající programy pravidelně doplňují a zlepšují a současně se také vytvářejí zcela nové, jedinečné programy.

Státní Ermitáž je největším muzeem v Rusku a podle návštěvnosti je na osmém místě na světě.⁴ Je uměleckohistorickým

ot 13 děkabrja 2006 goda. In *Organizacija Ob'jediněnyh Nacij* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z www: <https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/disability.shtml>.

² Prikaz Ministerstva kultury RF ot 16.11.2015 g. № 2800 „Ob utveržděni Porjadka obespečenija uslovij dostupnosti dlja invalidov kulturnych cennostěj i blag“ (Zaregistrovano v Ministerstve justicii RF 10.12.2015 № 40074). In *Ministerstvo justicii Rossijskoj Feděracii* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z www: <<https://minjust.consultant.ru/documents/17308>>.

³ Postanovlenije Pravitěľstva RF № 1297 ot 1 děkabrja 2015 g. „Ob utveržděni gosudarstvennoj programmy Rossijskoj Feděracii „Dostupnaja sreda“ na 2011–2020 gody“. In *Ministerstvo truda i socialnoj zaščity Rossijskoj Feděracii* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z www: <<https://mintrud.gov.ru/docs/government/170>>.

⁴ Šeť Rossijskich muzejev vošli v top samych poseščajemyh muzejev mira za 2019 god. *The Art Newspaper Russia* [online]. 2020 [cit. 2020-08-15].

muzeem, které se snaží odpovídat moderním trendům světového muzejnictví, včetně poskytování přístupu do muzea pro zdravotně postižené osoby.

Dne 14. listopadu 2006 se pořádala prezentace programu „*Minulost na konečcích prstů*“, která byla připravena zejména pro nevidomé děti internátních škol č. 1 K. Grota a č. 2 a byla otevřena v depozitáři ve Staroj Děrevně.⁵ Vznik tohoto programu je spojen se jménem Vladimíra Jurijeviče Matvejeva (1948–2015), který byl zástupcem ředitele Státní Ermitáže pro výstavy a rozvoj v letech 1996 až 2015. Program připravil společně se zaměstnanci depozitáře, Ústavem archeologie východní Evropy a Sibíře a učiteli dvou internátních škol.⁶ Tříletý program zahrnuje 21 lekcí a závěrečný výlet na skutečné archeologické výzkumy ve Staroj Ladogě. Lekce se účastní 10–12 dětí, které jsou rozděleny do dvou skupin. Nevidomé a zrakově postižené děti studují v různých skupinách, protože nevidomé děti potřebují více času na rozlišování předmětů. Anna Terentjeva, zástupkyně vedoucího depozitáře Staraja Děrevňa a lektorka programu uvádí: „*Pro nevidomé děti je důležité poznat každý předmět na dotek, když jim řeknete „Podívejte se!“, vytahují ruce – tak se dívají. Zatímco každé dítě „prohlíží“ předmět, musíte o tom vyprávět*“.⁷ Je důležité podotknout, že během lekce dělá

Dostupný z [www: <http://www.theartnewspaper.ru/posts/7974/>](http://www.theartnewspaper.ru/posts/7974/).

5 Prošloje na končikach pačev. In *GBOU škola-intěrnat №1 im. K. K. Grota* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://grot-school.ru/o-shkole/proekty/proshloe-na-konchikakh-paltsev/>](https://grot-school.ru/o-shkole/proekty/proshloe-na-konchikakh-paltsev/).

6 „Ot ulybki stanět vsem tjeplej“. Programma „Prošloje na končikach pačev“. In *Gosudarstvennyj Ermitáž* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/what-s-on/temp_exh/2018/photofingertips?lng=ru>](https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/what-s-on/temp_exh/2018/photofingertips?lng=ru).

7 Istorija na očup: kak slepyje děti poznajut prošloe. In *Bumaga* [online]. 2013 [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://paperpaper.ru/photos/blind-hermitage/>](https://paperpaper.ru/photos/blind-hermitage/).

lektorka přestávky, aby si děti mohly odpočinout. Lekce se konají ve třídě speciálně vybavené pro tento program, na jehož vytváření se podíleli učitelé z petrohradských internátních škol č. 1 a č. 2.⁸ Na lekcích „prizmatem archeologie“ vyprávějí o historii člověka různých epoch: od starověku (doby kamenné, doby bronzové, doby železné) až do středověku. V souladu s tématem lekce se děti převlékají do historických kostýmů a dotýkají se látek, ze kterých bylo oblečení vyrobeno. Dále děti vystupují v roli vědců a archeologů a samostatně provádějí svůj „výzkum“ na speciálně vybavených stolech s terapeutickým pískem, což navíc poskytuje uklidňující vliv. V „pískovištích“ nalézají děti repliky archeologických předmětů z ermitážní sbírky, vytvořené z autentické hlíny a kamene pomocí starých technik (měchačky, fibula). Každý předmět je vyroben v 5 až 6 exemplářích, jeden pro každé dítě ve skupině. Dětem ukazují makety starých obydlí, z nichž některé lze rozebrat a „vidět“ vnitřní uspořádání. Mohou také složit vázu ze střepů nebo získat mouku z obiloviny pomocí kamenných nástrojů, tak jak to dělali pravěcí lidé. Na konci lekcí děti diskutují o nálezech a zrakově postižené děti dělají tvůrčí úkol, malují. Pro některé lekce s nevidomými a zrakově postiženými dětmi používají zaměstnanci kinosál. Zaměstnanci také počítají s rozdílem mezi nevidomými a zrakově postiženými dětmi. Zrakově postižené děti mohou rozlišovat některé barvy určité jasnosti a nevidomé děti sledují filmy s tyflokomentáři.

V rámci programu „*Minulost na konečcích prstů*“ Ermitáž pořádá kulaté stoly (konference), z nichž

8 IVANOV, Leonid. Vremja na končikach pačev. In *Sankt-Petěrburgskije vedomosti* [online]. 20. januarja 2016 [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://spbvedomosti.ru/news/gorod/vremya_na_nbsp_konchikakh_paltsev/>](https://spbvedomosti.ru/news/gorod/vremya_na_nbsp_konchikakh_paltsev/).

první se konal už v roce 2007, tedy rok po uvedení programu.⁹ V březnu 2011 Ermitáž poprvé shromáždila u kulatého stolu odborníky pro práci s nevidomými a zrakově postiženými lidmi z ruských muzeí a pařížského Louvru,¹⁰ kterého se také účastnili učitelé speciálních vzdělávacích institucí. Účastníci diskutovali o práci se zrakově postiženými dospělými a dětmi, o roli muzeí v adaptačních programech a kombinaci muzejních a školních učebních osnov. Poté 19. ledna 2016 se konal třídní kulatý stůl „*Pociťuje prostor a čas. Muzejní programy pro nevidomé a zrakově postižené*“, časově přizpůsobený 10. výročí programu. Datum kulatého stolu nebylo zvoleno náhodně. 19. ledna jsou narozeniny známého kunsthistorika a autora programu Vladimíra Jurijeviče Matvejeva. Anna Terentjeva konstatovala, že se za 10 let zúčastnilo programu více než 900 dětí (ZŠ a SŠ).¹¹

Kromě vědeckých konferencí pro ruské a zahraniční muzeology pořádá Ermitáž speciální lekce pro své zaměstnance. Dne 22. dubna 2019 se v Ermitáži konala lekce v rámci programu podpory

9 PIOTROVSKIJ, Michail Borisovič (ed.). *Otčet Gosudarstvennogo Ermitáža: 2007*. Sankt-Petěrburg, 2008, s. 138.

10 Kruglyj stol: Muzejnye programy dlja slepych i slabovidjaščich. Iz opyta raboty. In *Gosudarstvennyj Ermitáž* [online]. 2011 [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/1999_2013/hm11_2_496/!ut/p/z1/pVJdb4tWFP01PpLe0oL0sWEMo2PGOSb0hSB2wCJfS2P9.BWTFST7MHN9aNrce3p6z-lloAQJIR_rMtd1q_KtuafCzeacu5j4MA1n4AI-PwZ7zyCZh4KIHJDDYqhK13fNw3BX1BqW4W-BMi19JiG4dYIDJqMepJy5EOoa7nrV2A-obtQeqrIFaya2qd13IERauOVHoESvaHtx0zx-jlbMB1WCc2RLLlqd-5wwZfhhcTB4ca41NR-TjDwqIaQDcW97i8Q3FMLPR6jLHsWq7Roj1_KPE-ky-MITX4ZUZgi18j85tiJ3vGFZ-IC3i4M5g15P-DO4n2NNT7L-YoyJd1FfiSaZ3NdWbV6bFEye-I2Sd69R8slrg6if9nvBTWiGhLxoU74oNbum8Uhj-JWC102Pf30-aLAqLsy29A38FiG7zfw!!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?lng=ru>](https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/1999_2013/hm11_2_496/!ut/p/z1/pVJdb4tWFP01PpLe0oL0sWEMo2PGOSb0hSB2wCJfS2P9.BWTFST7MHN9aNrce3p6z-lloAQJIR_rMtd1q_KtuafCzeacu5j4MA1n4AI-PwZ7zyCZh4KIHJDDYqhK13fNw3BX1BqW4W-BMi19JiG4dYIDJqMepJy5EOoa7nrV2A-obtQeqrIFaya2qd13IERauOVHoESvaHtx0zx-jlbMB1WCc2RLLlqd-5wwZfhhcTB4ca41NR-TjDwqIaQDcW97i8Q3FMLPR6jLHsWq7Roj1_KPE-ky-MITX4ZUZgi18j85tiJ3vGFZ-IC3i4M5g15P-DO4n2NNT7L-YoyJd1FfiSaZ3NdWbV6bFEye-I2Sd69R8slrg6if9nvBTWiGhLxoU74oNbum8Uhj-JWC102Pf30-aLAqLsy29A38FiG7zfw!!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?lng=ru).

11 IVANOV, Leonid. Vremja na končikach pačev. In *Sankt-Petěrburgskije vedomosti* [online]. 20. januarja 2016 [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://spbvedomosti.ru/news/gorod/vremya_na_nbsp_konchikakh_paltsev/>](https://spbvedomosti.ru/news/gorod/vremya_na_nbsp_konchikakh_paltsev/).

osob se zrakovým postižením pro zaměstnance Bezpečnostní služby a vedoucí oddělení muzea, kterou vedli pracovníci Centra „Psi – pomocníci zdravotně postižených lidí“.¹² Akce byla časově přizpůsobena Mezinárodnímu dni vodících psů, který se každoročně slaví poslední dubnovou středou. Elina Pačujeva, zástupkyně ředitele Centra, informovala o procesu výcviku vodících psů a o základních pravidlech pro jednání s nevidomými lidmi a jejich psy v muzeích. Poznamenala, že podle federálního zákona nevidomý člověk s vodícím psem, který je technickým prostředkem rehabilitace, může navštívit jakékoli veřejné místo.¹³ Pro hostující majitelku vodícího psa byla zorganizována exkurze ve slavnostních místnostech Zimního paláce. Zaměstnanci sledovali práci psa v muzejním prostoru.

Ermitáž také realizuje inkluzivní projekty v rámci dočasných výstav. V roce 2016 proběhla výstava britského sochaře Tonyho Cragga. Zaměstnanci Mládežnického centra Ermitáže spolu s Charitativní nadací „PRO ARTE“ pořádali lekci pro skupinu nevidomých a zrakově postižených lidí z Centra lékařské a sociální rehabilitace nevidomých a zrakově postižených

12 Mastér-klass dlja sotrudnikov muzeja v ramkach programmy podderžki ljuděj s narušenijem zrenija. K Meždunarodnomu dnju sobaki-povodyrja. In *Gosudarstvennyj Ermitaž* [online]. 2019 [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [13 Federálnyj zakon №181-FZ ot 24 nojabrja 1995 g. „O social'noj zaščite invalidov v Rossijskoj Federacii“. In *Ministerstvo truda i social'noj zaščity* \[online\]. \[cit. 2020-08-18\]. Dostupný z \[osob.¹⁴ Prohlídka byla organizována na taktilní interakci se sochou, zkoumáním materiálů a zvuků. Účastníci poslouchali hudební interpretace projektu „Kolem sochy“ a na konci lekce hráli vlastní improvizovanou hudební skladbu věnovanou Tonymu Craggovi.\]\(https://mintrud.gov.ru/docs/laws/75>.</p>
</div>
<div data-bbox=\)](https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/2019/news_112_19/!ut/p/z1/pVJdb4IwFP01PpJ7a-QHhsWEMo2PGOSb0hSAidpGi2MI_-orG7GE-fxq0PzW16bk_vOQc4JMBfHrVrkQj860-p9zJpow5JvVxHE7QRYimbKI0DBw4AU48K2sIG3f-nJXiBwKf12WRe4sDbImtMtaWF41FsZtkXQX-hHH9Wzaowupdm0D6aZsa6HyqhXg0UHVsjVAW-XaHy07Q9M51ZpokMzLYXPsY19f4w2Ko_k1SKo-php8UGfSBMnf-aA4fLBMnBBZHUXYQy6attVTz-G8cfffWEI78M7PYQ3811rSjC2v2NY-FE2i4Mn-3fs32a-QDv851vgk6y_G6EiRNvKjSj-bq40h5LqBp-PwWkt7nc33xWaPF637PmQ5Ln4x3Bcn-tadnVtUtrI0EjHR-77nLUZ1FA7W3lHtgHP44jdQ!!/dz/d5/L2dBISevZ0FBIS9nQSEh/?lng=ru>.</p>
</div>
<div data-bbox=)

Pro výstavu „Epocha Rembrandta a Vermeera. Mistrovská díla Leidenské sbírky“ Ermitáž vytvořila reliéfní model Rembrandtova „Autoportrétu se stínovanými očima“ a v současnosti pracuje na projektu „Neviditelné umění. Malba Panjakenta“, který je také určen pro osoby se zrakovým postižením.

Nejnovějším inkluzivním projektem se stane spolupráce s Ázerbájdžánským národním muzeem koberců. Dne 7. února 2020 muzea slavnostně podepsala Memoranda o porozumění a spolupráci.¹⁵ Muzea plánují provádět společně

14 Zanjatije dlja grupy slepyh i slabovidjaščich na vystavke „Toni Kregg. Skulptura i risunki“. In *Gosudarstvennyj Ermitaž* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [15 Podpisanije Memoranduma o vzaimoponimanii i sotrudničestve meždu Gosudarstvennym Ermitažem i Azerbajdžanskim nacionalnym muzejem kovra. In *Gosudarstvennyj Ermitaž* \[online\]. \[cit. 2020-08-15\]. Dostupný z \[vědeckovýzkumné práce a výstavní projekty. Zvláštní pozornost bude věnována práci zaměřené na zlepšení podmínek přístupu ke kulturním institucím pro zdravotně postižené lidi. „Letos bude Ázerbájdžán hostující zemí Petrohradského mezinárodního kulturního fóra. V listopadu společně s Muzeem koberců pořádáme velkou výstavu ázerbájdžánských koberců z našich dvou sbírek“, řekl Michail Piotrovsky. „Ázerbájdžánské muzeum koberců má výjimečnou zkušenost s vytvářením hmatových kopií koberců. Lidé se dotýkají tkaných výrobků, čímž ‚rozumí‘ kobercům. Již existuje projekt vytvoření hmatové kopie Pazyryrského koberce – mistrovského díla kobercového tkání. Její kopie existují po celém světě, ale ještě nikdy nebyla žádná hmatová kopie.“ Ermitáž plánuje vytvořit kopie dvou nejstarších Pazyryrských koberců ze své sbírky. Každá kopie koberce bude provázena textem v Braillově písmu a tyflokomentářem. Lidé se budou moci dotknout koberce, cítit jeho texturu, starobyloou techniku a obrys ornamentu.\]\(https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/2020/news_17_20/!ut/p/z1/pVJdb4IwFP01P-pJ7oRxsWEMo2PGOSb0hXQMsYsUxU7281d0y-x72YdzapDnNvben954DHFLgShkxJbRslNiYe8bdf-MaYa5MAJ9EUWQROjMW0yQKXxgADnyjKsjalx5uC_kEmSDDx1GBriW8QJlUW1HLH_mlrUj-h05KaCF312YXSW72GbF22dSiKgdYNEqXS-g9Qld3-43TMPuHc9nIHYNuX9yE8Yff-np-Li-UzFN4nBSYOROYvbm3vhto4dWB5kGUHiWra-2kxqcWH34y8M0XV0ZozYzQofzhMht8x-LIM4nyfhdan929TPkHr_bGtyHOsvwhhHOW0cxJ-V5Vui1JdWqgbSXFtJe5hN-19kky-fdjjNjld4Xr-xrSi72yrWuf1FaKVjY5dN39uM7jAw3lb9nbwce-J2k!/dz/d5/L2dBISevZ0FBIS9nQSEh/?lng=ru>.</p>
</div>
<div data-bbox=\)](https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/2016/news_136/!ut/p/z1/pVJNB4MwDP01PSI7AQI-7RoxRtWV17FCLogBo0wltCyD_fyFvTMO-6i65RA58rOfn19AQaXcZn1dZapuZbbT70SwDM-k516aHs2CODHmAdMldagY_gwCQIHaygqR7Hc-N9XheQ0EdWEIdmRk4KNCxCbMn1rcJwCse-0nYKZhGQjOpdq7aQbMuqVvVWIRPMW6lKq-SYoy-H146Zl2ClOiclgc24qodP4w-Go68U5SKlp-nE8KjCwfubu-Jc7ClijnsOnrc0Bitl2j97S-Upv0C-0NwE1xrvEvrz7WWFCP704aNF6aryL.TtX_b-RIS55-yZse1_mKM_k_18-EguPZ-NppNQXyh-boF7UIvPrRkmdoatXxqIR7TEI_QU3yE7pvGN-RsjRiOZ9cNwP23S0DftXb_g_B0Co6is/dz/d5/L2dBISevZ0FBIS9nQSEh/?lng=ru>.</p>
</div>
<div data-bbox=)

Druhé největší muzeum Petrohradu, **Státní ruské muzeum**, také nabízí exkurze s hmatovými materiály pro nevidomé a zrakově postižené návštěvníky. Pro děti i dospělé se konají skupinové prohlídky slavnostních sálů Michajlovského paláce, Mramorového paláce, Stroganovského paláce, Michajlovského zámku a exkurzí – cesty do Letní a Michajlovské zahrady s možností taktilního osvojení soch, stromů, keřů a mříží. Zajímavým muzejně-zahradním projektem v roce 2013 se stalo vytvoření „*Botanické zahrady pro nevidomé lidi*“ v rámci VI. Mezinárodního festivalu „*Císařské zahrady Ruska*“.¹⁶

16 Sad dlja nežrjačich budet' rabotať na festivale „Imperatorskije sady Rossii“. In *Gorod+ Elektroinoje internet-těleviděníje pravitel'stva Sankt-Petěrburga* [online]. 2013 [cit. 2020-08-04]. Dostupný z [49](https://gorod-plus.tv/node/41666>.</p>
</div>
<div data-bbox=)

Některých rostlin se mohli návštěvníci dotknout. Rostliny byly vybrány podle taktile kontrastního rozdílu a lišily se od sebe na dotek. Vedle každé rostliny se nacházely popisky s texty v ruském a latinském Braillově písmu a zvukové pohlednice s nahrávkou názvu rostliny v ruštině, angličtině a latině.

Pro skupiny ze sociálních organizací se provádějí speciální programy. Kurzy „*Obrazy starých ikon*“ a „*Biblické syžety v ruské malbě*“ jsou určeny pro dospělé a seznamují účastníky s významnými památkami starověkého ruského umění. Každý kurz se skládá z 10 lekcí. Sociokulturní programy „*Spekulace v dlaních*“ a „*Umění ve znacích*“ používají prvky arteterapeutických metod. Poskytují příležitost ke studiu prostoru expozice umění starověkého Ruska. Programy jsou určeny nevidomým, ale mohou být zajímavé i pro zrakově postižené návštěvníky.¹⁷

Speciální program „*Viditelný zvuk*“ (od roku 2007) v Sheremetevském paláci **Petrohradského státního muzea divadelního a hudebního umění** je určen pro sluchově a zrakově postižené děti (ZŠ). Skládá se ze čtyř lekcí, z nichž každá je věnována konkrétní skupině hudebních nástrojů: 1) „*Magie rytmu*“ – seznámení s bicími nástroji; 2) „*Zvonící struna*“ – se strunnými nástroji; 3) „*Pod zvuky clavicembala*“ – s klávesovými nástroji; 4) „*Zpívající rákos*“ – s dechovými nástroji.¹⁸ V průběhu lekcí mohou děti pocítit vibrace zvuku uvnitř hudebních

nástrojů a prozkoumat tvary těchto nástrojů. Zaměstnanci vysvětlují, jak zvuk vzniká. Každé dítě má možnost podržet a vytáhnout zvuky z flétny, bubnu, píšťalky nebo marimby, brunčalky a pošetky. Pro dospělé návštěvníky se zrakovým postižením ve druhém patře muzea provádějí průvodci prohlídky o historii Sheremetevského paláce. Nechají je dotknout se mramorových stěn, fragmentů hedvábí, lepení a dřeva, ze kterých jsou vyrobeny parkety. Tato expozice má také řadu interaktivních bodů s obrazovkami a sluchátky, kde si návštěvníci mohou prohlédnout minifilm o historii hudby a poslouchat audio doprovod. Kromě toho se dospělí návštěvníci se zrakovým postižením mohou účastnit všech speciálních programů a akcí pro děti.

V roce 2014 v Sheremetevském paláci proběhla prezentace nového inkluzivního projektu „*Nezávislost přes hudbu*“.¹⁹ Při přípravě tohoto projektu se designéři radili s tyflopedažkou ze Státní knihovny pro nevidomé a zrakově postižené lidi.²⁰ Sheremetevský palác se stal jednou ze tří kulturních institucí adaptovaných pro nevidomé a zrakově postižené návštěvníky v rámci programu „*Poslechněte architekturu, zkomponujte prostor*“. Projekty byly realizovány také v Karelské státní filharmonii v Petrozavodsku a v Ústřední městské knihovně Alvara Aalta ve Vyborgu. Pro prezentaci byl představen adaptovaný vstupní prostor muzea s podlahovými hmatovými pásky, nástěnnými popisky s hmatovými prvky a Braillovým písmem, reliéfní hmatovou mapou paláce, trojrozměrným modelem

fasády paláce a speciálním audioprůvodcem, který lze stáhnout přes aplikaci *izi.travel*. Večer pokračoval koncertem „*Othello, nebo Benátský Maur*“. Pro nevidomé a zrakově postižené návštěvníky byly večerní programy vytištěny v Braillově písmu.

Jako další etapu plánuje muzeum vytvoření „audio-taktilních stánků“ s hmatovými piktogramy hudebních nástrojů, které by duplikovaly obsah muzejních vitrín a vybavení „hudebního salonu“ – speciální zóny se čtyřmi nebo pěti sadami sluchátek, které umožní návštěvníkům zcela se ponořit do hudby.

Státní literárně-memoriální muzeum Anny Achmatovové v Domě fontán bylo jedním z prvních, které umožnilo nevidomým a zrakově postiženým návštěvníkům dotýkat se exponátů. Muzeum se účastní federálního programu „*Dostupné prostředí*“, jedním z jeho cílů je zpřístupnit exponáty muzea lidem se zrakovým postižením.²¹ Na exkurzích pro nevidomé a zrakově postižené návštěvníky jsou k dispozici různé exponáty, kterých se mohou dotknout: starého kabátu Nikolaje Punina, starého zrcadlového rámu, kachlových kamen, staré litinové žehličky a cedníku. Pak se návštěvníci rozsadí u stolu v kuchyni, zkoušejí koženou rukavici a vdechnou vůni starých parfémových lahviček. Tato část se zaměřuje na doteky a vůně. Kromě toho je tato kategorie návštěvníků ovlivněna zvuky. Na expozici mohou slyšet hlas Anny Akhmatovové, hlasy dětí nebo rádio. Každý rok na Mezinárodní den slepecké hole (15. října) poskytuje muzeum volný přístup

17 Programmy dlja nézračich i slabovidjaščich posetitělej. In *Russkij muzej* [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z [www: <https://rusmuseum.ru/for-visitors/available-museum/program/for-visitors-with-visual-impairment/>](http://www.rusmuseum.ru/for-visitors/available-museum/program/for-visitors-with-visual-impairment/).

18 Zrimyj zvuk. In *Sankt-Petěrburgskij gosudarstvennyj muzej těatral'nogo i muzykal'nogo iskusstva* [online]. [cit. 2020-08-11]. Dostupný z [www: <https://theatremuseum.ru/accessible-environment/Zrimyj_zvuk>](http://www.theatremuseum.ru/accessible-environment/Zrimyj_zvuk).

19 Prezentacija projekta „Nězavisimost čerez muzyku“ v Šeremetěvskom dvorce. In *Muzei Rossi* [online]. 2014 [cit. 2020-08-12]. Dostupný z [www: <http://museum.ru/N52616>](http://museum.ru/N52616).

20 Státní knihovna pro nevidomé a zrakově postižené lidi v Petrohradě je největší specializovanou knihovnou v Rusku a metodickým centrem pro muzea a další kulturní instituce.

21 Ekskursija v muzej-kvartiru Anny Achmatovoj – 03.06.2015. In *Spb GBU Centr reabilitacii invalidov po zreniju* [online]. [cit. 2020-08-12]. Dostupný z [http://gutcmsriz.ksp.gov.spb.ru/literaturnaja-gostinaja/jekskursija-v-muzej-kvartiru-anny-ahmatovoj-june-2015/>](http://gutcmsriz.ksp.gov.spb.ru/literaturnaja-gostinaja/jekskursija-v-muzej-kvartiru-anny-ahmatovoj-june-2015/).

pro nevidomé návštěvníky ke všem exponátům, mohou se dotknout starého stolu, židle a dalších předmětů.

Zaměstnanci muzea společně se Státní knihovnou pro nevidomé a zrakově postižené lidi zpracovali speciální program s možností taktilního zkoumání maket některých exponátů muzea, které byly pro básnířku významné: kostní korále, masky a kniha z březové kůry s básněmi. Před začátkem exkurze rozdávají průvodci návštěvníkům alba s reliéfní grafickými plány každé místnosti a nadpisy v Braillově písmu.²²

Toto muzeum také popularizuje umění vytvořené nevidomými malíři. V roce 2008 proběhla výstava „*Za myšlenkou naslepo běží tužka...*“²³ a v roce 2011 výstava užitého umění vytvořeného nevidomými řemeslníky.

Také v roce 2011 se stalo muzeum Anny Achmatovové jedním z výstavních prostorů pro první putovní výstavu – instalaci pro nevidomé a zrakově postižené děti „*Básně na dotek*“.²⁴ Autoři projektu vytvořili speciální prostorové herní prostředí, které maximálně využívalo všechny smyslové receptory a pomáhalo nevidomým „čtenářům“ cestovat do imaginativního světa moderní dětské poezie. Na podzim se výstava konala ve speciálních školách – v internátní škole č. 1 K. Grota

22 Slepým petěrburžcam razrešili prikosnuťsja k istorii i iskusstvu. Petěrburgskije muzei otkryvajut dveri něžrjačim posetitěljam. In *Akcioněnoje obščestvo Tělekompanija NTV* [online]. [cit. 2020-08-12]. Dostupný z [www: <https://www.ntv.ru/novosti/311640/>](http://www.ntv.ru/novosti/311640/).

23 „Za mysl'ju vslepuju bežit karandaš...“ vystavka v muzeje Anny Achmatovoj. In *Muzei Rossii* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <http://museum.ru/N34856/>](http://museum.ru/N34856/).

24 Muzej Anny Achmatovoj organizujet dlja něžrjačich dětěj projekt „Stichi naoščup“. In *Kur'jer media* [online]. 2011 [cit. 2020-08-12]. Dostupný z [www: <https://courier-media.com/articles/muzei_anny_ahmatovoi_organizuet_dlja_nezryachih_detej_proekt_stihi_naoschup-24357.html>](https://courier-media.com/articles/muzei_anny_ahmatovoi_organizuet_dlja_nezryachih_detej_proekt_stihi_naoschup-24357.html).

pro nevidomé a zrakově postižené děti, v internátní škole č. 2 pro zrakově postižené děti a ve Mginské internátní škole pro zrakově postižené děti. V listopadu byla výstava představena v Muzeu Anny Achmatovové v Domě fontán v rámci festivalu „*Dětské dny v Petrohradě*“.²⁵ Děti zkoumaly literární díla přímým kontaktem s objekty instalace. Hlavním objektem prostoru byla tráva. Během hry děti hledaly hrdiny poetických textů: hmyz, ježka, užovku, ropuchu, brouka a krávu. Děti mohly zkoumat hmatem obrovský heřmánek, vytáhnout z trávy hmyz a pohrát si s ním, obléknout na ruce rukavice, „odříznout“ houbu nebo se zabalit do velkého měkkého listu. Celý prostor byl plný zvuků. Před vstupem na výstavu děti slyšely básně nahrané v provedení jejich autorů. Na instalaci slyšeli návštěvníci bzučení hmyzu, trylky kobylek a cvrlikání ptáků. Některé zvuky děti vytahovaly samy, když se dotýkaly obyvatel louky. Dotykové snímače v hračkách umožnily získat nejen zvukové efekty. Při doteku čumáku kráva „vydechovala“ na dlaň dítěte teplý vzduch. A před odchodem darovali dětem na památku knihy s básněmi v Braillově písmu.

Muzeum dějin náboženství vytvořilo projekt „*Světly svět*“ v souladu s Metodickými doporučeními pro provádění sociokulturní rehabilitace osob se zdravotním postižením různých kategorií v muzeích,²⁶

25 Peredvizhnaja vystavka-installjacija „Stichi na oščup“. In *Peterburg2.ru* [online]. [cit. 2020-08-12]. Dostupný z [www: <https://peterburg2.ru/events/peredvizhnaya-vystavkainstalljacija-stihi-na-oschup-68992.html>](https://peterburg2.ru/events/peredvizhnaya-vystavkainstalljacija-stihi-na-oschup-68992.html).

26 Priloženije. Metodičeskije rekomendacii po proveděniu v muzejach sociokulturnoj rehabilitacii invalidov različnyh katěgorij. Prikaz Děpartamenta kul'tury g. Moskvy ot 16 děkabnja 2009 g. № 607 „Ob obepečěnii moskovskich muzejev s invalidami različnyh katěgorij“. In *Garant.ru* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z [www: <https://base.garant.ru/70231270/53f89421bbdaf741eb2d1ecc4ddb4c33/>](https://base.garant.ru/70231270/53f89421bbdaf741eb2d1ecc4ddb4c33/).

kteří vyvinuli rehabilitační specialisté Institutu profesionální rehabilitace a výcviku zaměstnanců Celoruské společnosti nevidomých „*REHACOMP*“.²⁷ Práce v rámci projektu má dva směry: lekci v interaktivní části expozice „*Začátek začátků*“ na programech „*Pes jménem Tygr*“ a „*Androcles a Lev*“²⁸ a lekci na hlavní expozici muzea.²⁹ Prostor „*Začátek začátků*“ je zkonstruován v souladu s konceptem univerzálního designu. Některé předměty z expozice hmatového přístupu jsou vyrobeny z přírodních materiálů. Technické možnosti prostoru, rozsah multimédií a velikost rekvizit umožňují „speciálním“ dětem, aby byly aktivními účastníky vzdělávacího programu.

Oddělení vzdělávacích programů a muzejní pedagogiky v rámci projektu „*Daruj světlo*“ vytvořilo adaptovanou lekci „*Kouzlo na Vánoce*“ pro integrovanou skupinu zrakově postižených a běžných dětí. Zahrnuje lekci pro expozici se zpěvem koled, hrami, speciální lekci o výrobě lidových panenek a posezení u čaje. Integrace zrakově postižených a běžných dětí je důležitým prvkem procesu sociální rehabilitace.

Vedle výše uvedeného religiozního muzea se nachází **Státní muzeum-památník „Katedrála sv. Izáka“**, které v rámci federálního programu „*Dostupné prostředí*“ poskytuje zdravotně postiženým

27 REAKOMP: Nėgosudarstvennoje učeřžděnije „Institut professional'noj rehabilitacii i podgotovki personala Obščerosijskoj obščestvennoj organizacii invalidov – Vserossijskogo orděna Trudovogo Krasnogo Znameni obščestva slepych“ [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z [www: <http://rehacomp.ru>](http://rehacomp.ru).

28 Dětskij otděl „Načalo načal“. In *Gosudarstvennyj muzej istorii religii* [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z [www: <http://gmir.ru/children/nachalo/>](http://gmir.ru/children/nachalo/).

29 Dolgosročnaja programma tvorčeskoj rehabilitacii i social'noj adaptacii slabovidjaščich i něžrjačich dětěj „Svetlyj mir“. In *Gosudarstvennyj muzej istorii religii* [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z [www: <http://gmir.ru/children/dostupnyi_muzei/svetlyj_mir/>](http://gmir.ru/children/dostupnyi_muzei/svetlyj_mir/).

osobám bezbariérový přístup ke kulturním památkám v chrámech muzejního komplexu.³⁰ Po obvodu muzeí-památek „Katedrála sv. Izáka“ a „Spasitele na krvi (Chrám Kristova vzkříšení)“ jsou instalovány rádio informátory systému informování a orientace nevidomých a zrakově postižených lidí a dalších skupin obyvatelstva s nízkou mobilitou „Mluvící město“.³¹ Pomocí abonentského zařízení „Orientální bod“ návštěvníci této kategorie mohou získat potřebné informace a orientovat se na muzejních objektech. Na přilehlých územích muzeí-památníků „Katedrála svatého Izáka“ a „Spasitele na krvi“ se nacházejí místa pro vodící psy. Muzea-památníky jsou vybaveny sadami tyflografických alb pro nevidomé a zrakově postižené návštěvníky.

Pro jednotlivé návštěvníky jsou vybaveny prohlídkové trasy „Od vjemů k pocitům“ (od roku 2017)³² v muzeu-památníku „Katedrála sv. Izáka“ a „Uvidět neviditelné“ (od roku 2018)³³ v muzeu-památníku „Spasitele na krvi“. Základy obou hmatových prohlídkových tras jsou reliéfně grafické obrazy fragmentů vnitřních výzdob katedrál, rozkládací makety katedrál a interiérové zóny. Je možné se konečky prstů dotknout oltáře, ikonostasu, zvonice a kolonády. U každého exponátu jsou popisky s krátkou anotací v Braillově písmu.

30 Isaakij bez bar'jerov. In *GMP Isaakijevskij sobor* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <https://cathedral.ru/ru/accessability>](https://cathedral.ru/ru/accessability).

31 Systéma „Govorjaščij gorod“. In *GMP Isaakijevskij sobor* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <https://cathedral.ru/ru/accessability/speaking-city>](https://cathedral.ru/ru/accessability/speaking-city).

32 Ekskursionnyj maršrut dlja nézrjačich i slabovidjaščich „Ot očuščenij k čuvstvám“ v muzeje-pamjatnike „Isaakijevskij sobor“. In *GMP Isaakijevskij sobor* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <https://cathedral.ru/ru/accessability/feel>](https://cathedral.ru/ru/accessability/feel).

33 Ekskursionnyj maršrut dlja nézrjačich i slabovidjaščich „Uvidět nevidimoje“ v muzeje-pamjatnike „Spas na krovi“. In *GMP Isaakijevskij sobor* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <https://cathedral.ru/ru/accessability/invisible>](https://cathedral.ru/ru/accessability/invisible).

Návštěvníci na recepci též obdrží audioprůvodce s tyflokomentářem a hmatový plán vybrané trasy. Podle potřeby mohou být návštěvníci po trase doprovázeni.

Účelem projektu „Dotkni se překrásného“ je dát lidem se zrakovým postižením možnost seznámit se s historií, uměleckými osobnostmi a způsoby záchrany památek Petrohradu na příkladu nejznámějších památek města, exponátů **Státního muzea městského sochařství**.³⁴ Hmatová expozice se skládá z modelů památek, které se nacházejí v centrální části Petrohradu: obelisk Město – hrdina Leningrad (ploščaď Vosstanija), „Krotitel koní“ (Aničkův most), památník Kateřiny II. (ploščaď Ostrovskogo), Puškinův památník (ploščaď Iskusstv), busta N. M. Převalského (Alexandrova zahrada), Alexandrův sloup (Dvorcovaja ploščaď) a socha cara Mikuláše I. (Isaakijevskaja ploščaď). Modely památek jsou vyrobeny z materiálů původních městských památek – z bronzu a žuly.

Společně s uměleckými se historická muzea aktivně podílejí na adaptování nevidomých a zrakově postižených návštěvníků. **Státní muzeum politických dějin Ruska** nabízí pro děti se zrakovým postižením muzejněpedagogické interaktivní lekce v Dětském historickém muzeu: „Kde Filipok studoval“, „Zvuky epoch“ a „Čím psali v dávnověku“. Zrakově postižení návštěvníci mohou zdarma používat audioprůvodce s tyflokomentářem. Exkurze je seznamuje s architekturou a interiéry vil baleríny Matildy Kšesinské a průmyslníka Vasilja Branta. Pro nevidomé a zrakově postižené návštěvníky (14+)

34 Projekt „Prikosnis' k prekrasnomu“. In *Gosudarstvennyj muzej gorodskoj skulptury* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <http://www.gmgs.ru/2012-08-30-08-43/974--q-q>](http://www.gmgs.ru/2012-08-30-08-43/974--q-q).

muzeum také nabízí speciální exkurzi „Dotkni se historie revoluce: vila Matildy Kšesinské v roce 1917“. Exkurze se koná v interiérech hlavní části vily M. Kšesinské a na expozici „Revoluce v Rusku. 1917–1922“, včetně obnovených prostor „Sekretariát RSDDP (b)“³⁵ a „Pracovní místnost V. I. Lenina“.³⁶

Ve **Státním memoriálním muzeu A. V. Suvorova** prohlídka „Vyzbrojení armád 18. století“ pro skupiny nevidomých a zrakově postižených návštěvníků zahrnuje příběh o historii muzea, životě a činnosti ruského vojevůdce Alexandra Vasiljeviče Suvorova a o nejceněnějších exponátech – relikviích, zbraních, vyznamenání, mundúrech.³⁷ U vchodu se nachází model muzejní budovy. Dotykem lze pochopit, kde je kámen, sklo a mozaika. Nevidomí návštěvníci procházejí muzejní trasu se speciální brožurou vytištěnou v Braillově písmu a mohou si ohmatat speciálně vytvořené duplikáty zbraní a mundúrů.³⁸

Díky produktivní spolupráci se Státní knihovnou pro nevidomé a zrakově postižené lidi od roku 2017 provádí **Muzeum historie ruských ponorkových sil A. I. Marinesko** adaptované exkurze pro nevidomé a zrakově postižené návštěvníky. Dne 8. září 2017 provedli zástupci knihovny pro zaměstnance muzea metodologickou lekci o adaptaci prohlídky o historii vývoje

35 Ruská sociálně demokratická dělnická strana (bolševiků).

36 Dostupnost muzeja dlja invalidov. In *Gosudarstvennyj muzej političeskoj istorii Rossii* [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z [www: <http://www.polithistory.ru/visit_us/dostupnost_dlya_invalidov/>](http://www.polithistory.ru/visit_us/dostupnost_dlya_invalidov/).

37 Ekskursija dlja posetitělej s ograničenijami po zreniju. In *Gosudarstvennyj memorialnyj muzej A. V. Suvorova* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <https://suvorovmuseum.ru/excursion/341>](https://suvorovmuseum.ru/excursion/341).

38 Muzei Petěrburga adaptirujut dlja slepych. In *Zanimatělnyj Petěrburg* [online]. 2013 [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <http://petersburglike.ru/2013-08-03/muzei-peterburga-adaptiruyut-dlya-slepyx/>](http://petersburglike.ru/2013-08-03/muzei-peterburga-adaptiruyut-dlya-slepyx/).

ponorkové flotily a hrdinských činech Hrdiny Sovětského svazu A. I. Marineska pro nevidomé a zrakově postižené děti (SŠ).³⁹ Metodologové knihovny prozkoumali materiály připravené muzeem a dali mnoho rad, jak by se dala zlepšit kvalita lekcí. Speciálně pro návštěvníky byla vyrobena alba s reliéfními grafickými obrazy, Braillovým písmem a modely ponorek.⁴⁰

Muzeum a knihovna také vytvářejí společné výstavní projekty. V roce 2016 uspořádala knihovna hmatovou výstavu dětských děl „Z historie ponorkové flotily“, která se konala v rámci „Festivalu námořní vojenské slávy“ projektu A. I. Marinesko.⁴¹ Výstava představila makety a modely na námořní téma, které vytvořili žáci středních škol a Petrohradské námořní technické univerzity pro soutěž „Námořní věnec slávy: námořníci ve službách vlasti“.

Poté 27. března 2019 uspořádala knihovna inkluzivní akci „Text a realita: Jules Verne“, věnovanou tvorbě velkého spisovatele-fantasty Julesa Gabriela Verna a 150. výročí vydání jeho knihy „Dvacet tisíc mil pod mořem“.⁴²

39 8 sentjabrja predstaviteli Gosudarstvennoj biblioteki dlja slepych i slabovidjaščich proveli metodičeskoje zanjatije sotrudnikam muzeja! In *Sankt-Petěrburgskoje gosudarstvennoje bjužetnoje učrežděnije kul'tury „Muzej istorii podvodnyh sil Rossii im. A. I. Mariněsko“* [online]. 2017 [cit. 2020-08-13]. Dostupný z <http://музеймаринеско.рф/8-sentyabrja-predstaviteli-gosudarstvennoj-biblioteki-dlya-slepyx-i-slabovidyashhix-proveli-metodicheskoe-zanyatie-sotrudnikam-muzeja/>.

40 Žizn' muzeja. In *Sankt-Petěrburgskoje gosudarstvennoje bjužetnoje učrežděnije kul'tury „Muzej istorii podvodnyh sil Rossii im. A. I. Mariněsko“* [online]. 2018 [cit. 2020-08-13]. Dostupný z <http://музеймаринеско.рф/zhizn-muzeja/>.

41 Otkrytije vystavki „Iz istorii podvodnyh sil“. In *Sankt-Petěrburgskoje gosudarstvennoje bjužetnoje učrežděnije kul'tury „Muzej istorii podvodnyh sil Rossii im. A. I. Mariněsko“* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z <http://музеймаринеско.рф/otkrytie-vystavki-iz-istorii-podvodnyx-sil/>.

42 Vystavka k inkluzivnomu meroprijatiju „Těkst i realnosť: Žjul Vern“. In *Sankt-Petěrburgskoje gosudarstvennoje bjužetnoje učrežděnije*

Na této akci se aktivně podíleli pracovníci muzea A. A. Marinesko, poskytli exponáty související s historií ruské podmořské flotily. Průvodce speciálních muzejních programů Vitaly Jakovlevič Brel provedl přednášku „Ponorky – předpovědi Julesa Verna“, jakož i komentovanou prohlídku výstavy pro nevidomé a zrakově postižené návštěvníky. Informoval o úspěších ruských konstruktérů ponorek a současném stavu ponorkových sil ruského námořnictva.

Speciální programy vytvářejí také paláce-muzea umístěná daleko od centra města nebo na jeho předměstích. Specializovaná muzejní lekce „Průhledný svět skla“ (6+) v **Muzeu uměleckého skla Elaginoostovského paláce-muzea** pro nevidomé a zrakově postižené návštěvníky odhaluje vlastnosti skla a doplňuje je znalostmi o historii vývoje výroby, výrobních technikách a metodách zdobení uměleckých výrobků ze skla a křišťálu.⁴³ Exkurze zahrnuje seznámení se s muzejní expozicí a metodickou lekcí u stolu. Návštěvníci mohou držet v ruce skleněné výrobky, speciálně vybrané pro dotykové zkoumání a vyrobené technikami jako gravírování a broušení, foukání do formy, leptání a fúzování.⁴⁴ Návštěvníci se také mohou dotknout skutečné mozaikové vitráže a držet smaltové kostky v dlani.

kul'tury „Muzej istorii podvodnyh sil Rossii im. A. I. Mariněsko“ [online]. 2019 [cit. 2020-08-17]. Dostupný z <http://музеймаринеско.рф/vystavka-k-inkluzivnomu-meroprijatiju-tekst-i-realnost-zhyul-vern/>.

43 My priglašajem posetitělej s ograničennymi vozmožnostjami zdorov'ja na specializirovannye ekskursii! Jelaginoostrovskij dvorec-muzej. In *VKontaktě* [online]. [cit. 2020-08-11]. Dostupný z https://vk.com/elaginpalace?w=wall-37845993_1600.

44 Ekskursija „Prozračnyj mir stěkla“ dlja slabovidjaščich i slepych petrogradcev. In *Novosti Petrogradskogo rajona Sankt-Petěrburga* [online]. [cit. 2020-08-11]. Dostupný z <http://www.petrogradnews.ru/news/2016-09-21/ekskursiya-prozračnyj-mir-stekla-dlya-slabovidyashchikh-i-slepykh-peterburzhtsev/#ad-image-0>.

Program „Vjem paláce“ (6+) ve **Státním muzeu-parku „Gatčina“** je příležitost pro nevidomé a zrakově postižené děti seznámit se s Gatčinským palácem a jeho sbírkami, kulturními památkami různých epoch v kontextu muzejního prostoru. Program představuje lekci – prohlídku, která zahrnuje návštěvu Vstupní haly, Hlavního schodiště a čtyř slavnostních sálů paláce: Avantsalle, Mramorové jídelny, Trůnního sálu císaře Pavla I. a Bílého sálu. Děti si mohou poslechnout příběh průvodce, zkoumat brožury s reliéfními grafickými obrazy a komentáři v Braillově písmu, dotýkat se detailů interiéru a speciálně vyrobených kopií hlavních exponátů (starých cihel s cejchy, váz, hodinek, trůnu, koruny, slavnostních šatů). Dále se mohou seznámit s historií, architekturou, výzdobou paláce a jeho majiteli.⁴⁵

Státní muzeum-park „Carskoje Selo“ vytvořilo dva speciální programy pro zrakově postižené děti.⁴⁶ Program „Dotkni se překrásného“ zahrnuje nejen povídání o Kateřinském paláci. Pro návštěvníky byly vyrobeny fragmenty zlacené řezby, vzorky jantarových mozaik, porcelánových předmětů a mnoho dalšího. Děti se mohou dotknout makety paláce a ocenit jeho architektonickou výzdobu a rozměry. S pomocí speciálních brožur vytvořených v reliéfní grafickém formátu s texty v Braillově písmu se děti dozvědí, co je enfiláda, jaký tvar měly figurové stoly, a prozkoumají hodiny v Jantarové komnatě. V jedné z hal děti uslyší zvuk clavicembala a ve druhé místnosti melodické zvonění starožitných

45 Programma „Oščuščenieje dvorca“. In *GMZ Gatčina* [online]. 2020 [cit. 2020-08-11]. Dostupný z <https://gatchinapalace.ru/poseh/Excursions/oshushenie.php>.

46 Programmy dlja slabovidjaščich dětej. In *Gosudarstvennyj muzej-zapovednik „Carskoje selo“* [online]. [cit. 2020-08-11]. Dostupný z <https://tzar.ru/children/special-needs>.

hodin. Téměř okamžitě po uvedení projektu se program začal dále rozvíjet. Začali jej adaptovat pro zrakově postižené dospělé a cizince. Dnes již probíhá výroba reliéfově grafických alb v anglickém a německém Braillově písmu.

Program „*Tajemství vítězství*“ se koná na muzejní expozici „*Rusko ve Velké válce*“ v Gosudareve Vojenské komoře. Děti se dozvědí mnoho zajímavých faktů o První světové válce, vojenských hrdinských činech, různých druzích vojsk, zbraních a vojenském vybavení. Brožury vyrobené v reliéfně grafickém formátu s texty v Braillově písmu pomohou dětem detailně prozkoumat vojenskou uniformu, přečíst nápis na důstojnické šašce a najít rozdíly mezi francouzskou a německou přilbou.

Otevřením muzejního prostoru zejména pro nevidomé a zrakově postižené lidi a obecně pro osoby se zdravotním postižením „*přispíváme k jejich socializaci, psychologické rehabilitaci, rozšiřujeme informační příležitosti, a nakonec jim dáváme okamžiky radosti z dotyků kulturních a historických hodnot*“.⁴⁷

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY:

- Dětskij otděl „Načalo načal“. In *Gosudarstvennyj muzej istorii religii* [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z [www: <http://gmir.ru/children/nachalo/>](http://gmir.ru/children/nachalo/).
- Dolgosročnaja programma tvorčeskoj rehabilitacii i socialnoj adaptacii slabovidjaščich i nežrjačich dětěj „Svetlyj mir“. In *Gosudarstvennyj muzej istorii religii* [online]. [cit. 2020-08-04].

Dostupný z [www: <http://gmir.ru/children/dostupnyi_muzei/svetlyi_mir/>](http://gmir.ru/children/dostupnyi_muzei/svetlyi_mir/).

Dostupnosť muzeja dlja invalidov. In *Gosudarstvennyj muzej političeskoj istorii Rossii* [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z [www: <http://www.polithistory.ru/visit_us/dostupnost_dlya_invalidov/>](http://www.polithistory.ru/visit_us/dostupnost_dlya_invalidov/).

Ekskursija dlja posetitělej s ograničenijami po zreniju. In *Gosudarstvennyj memorial'nyj muzej A. V. Suvorova* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <https://suvorovmuseum.ru/excursion/341>](https://suvorovmuseum.ru/excursion/341).

Ekskursija v muzej-kvartiru Anny Achmatovoj – 03.06.2015. In *SPb GBU Centr rehabilitacii invalidov po zreniju* [online]. [cit. 2020-08-12]. Dostupný z [www: <http://gutcmsriz.ksp.gov.spb.ru/literaturnaja-gostinaja/jekskursija-v-muzej-kvartiru-anny-ahmatovoj-june-2015/>](http://gutcmsriz.ksp.gov.spb.ru/literaturnaja-gostinaja/jekskursija-v-muzej-kvartiru-anny-ahmatovoj-june-2015/).

Ekskursija „Prozračnyj mir stěkla“ dlja slabovidjaščich i slepych petrogradcev. In *Novosti Petrogradskogo rajona Sankt-Petěrburga* [online]. [cit. 2020-08-11]. Dostupný z [www: <http://www.petrogradnews.ru/news/2016-09-21/ekskursiya-prozračnyj-mir-stekla-dlya-slabovidyashchikh-i-slepykh-peterburzhtsev/#ad-image-0>](http://www.petrogradnews.ru/news/2016-09-21/ekskursiya-prozračnyj-mir-stekla-dlya-slabovidyashchikh-i-slepykh-peterburzhtsev/#ad-image-0).

Ekskursionnyj maršrut dlja nežrjačich i slabovidjaščich „Ot oščuščenijs k čuvstvam“ v muzeje-pamjatnike „Isaakijevskij sobor“. In *GMP Isaakijevskij sobor* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <https://cathedral.ru/ru/accessability/feel>](https://cathedral.ru/ru/accessability/feel).

Ekskursionnyj maršrut dlja nežrjačich i slabovidjaščich „Uviděť nevidimoje“ v muzeje-pamjatnike „Spas na krovi“. In *GMP Isaakijevskij sobor* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <https://cathedral.ru/ru/accessability/invisible>](https://cathedral.ru/ru/accessability/invisible).

Feděralnyj zakon №181-FZ ot 24 nojabrja 1995 g. „O socialnoj zaščitě invalidov v Rossijskoj Feděracii“. In *Ministěrstvo truda i socialnoj zaščity* [online]. [cit. 2020-08-18]. Dostupný z [www: <https://mintrud.gov.ru/docs/laws/75>](https://mintrud.gov.ru/docs/laws/75).

Isaakij bez bar'jerov. In *GMP Isaakijevskij sobor* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z [www: <https://cathedral.ru/ru/accessability>](https://cathedral.ru/ru/accessability).

Istorija na oščup': kak slepyje děti poznajut prošloje. In *Bumaga* [online]. 2013 [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://paperpaper.ru/photos/blind-hermitage/>](https://paperpaper.ru/photos/blind-hermitage/).

IVANOV, Leonid. Vremja na končikach pal'cev. In *Sankt-Petěrburgskije vedomosti* [online]. 20 janvarja 2016 [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://spbvedomosti.ru/news/gorod/vremya_na_nbsp_konchikakh_paltsev/>](https://spbvedomosti.ru/news/gorod/vremya_na_nbsp_konchikakh_paltsev/).

Konvencija o pravach invalidov prinjata rezoljucijej 61/106 Geněralnoj Assamblei ot 13 děkabrja 2006 goda. In *Organizacija Ob'jedněnyh Nacij* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z [www: <https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/disability.shtml>](https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/disability.shtml).

Kruglyj stol: Muzejnye programmy dlja slepych i slabovidjaščich. Iz opyta raboty. In *Gosudarstvennyj Ermitaž* [online]. 2011 [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/1999_2013/hm11_2_496!/ut/p/z1/pVJdb4IwFP01PpLe0oL0s-WEMo2PGOSb0hSB2wCJFsZP9-BWT-fST7MHN9aNrce3p6zllIoAQJIR_rMt-d1q_KtuafCzeacu5j4MA1n4AIPwZ7zy-CZh4KIHHJDYqhk13fNw3BX1BqW-4WBMi19JiG4dYIDJqMepJy5EO-0a7nrV2AobtQeqrlFaya2qdl3IER-au0VHoESvaHtx0zxlBMB1WC-c2RllLqd-5wwZfhcTB4ca4NRTjDw-qlaQDcW97i8Q3FMLPR6jLHsWq7Roj1_KPEky-MITX4ZUZgi18j85tiJ3vG-FZ-1C3i4M5gL5P-Don4n2NNT7L-Yoy-Jld1FflSaZ3NdWbV6bFEyeI2Sd69R8slrg6if9nvBTWiGhLxoU74oNbum8UjJW-CI02Pf30-aLAqIsy29A38FiG7zfw!!/dz/d5/L2dbISEvZ0FBIS9nQSEh/?lng=ru>](https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/1999_2013/hm11_2_496!/ut/p/z1/pVJdb4IwFP01PpLe0oL0s-WEMo2PGOSb0hSB2wCJFsZP9-BWT-fST7MHN9aNrce3p6zllIoAQJIR_rMt-d1q_KtuafCzeacu5j4MA1n4AIPwZ7zy-CZh4KIHHJDYqhk13fNw3BX1BqW-4WBMi19JiG4dYIDJqMepJy5EO-0a7nrV2AobtQeqrlFaya2qdl3IER-au0VHoESvaHtx0zxlBMB1WC-c2RllLqd-5wwZfhcTB4ca4NRTjDw-qlaQDcW97i8Q3FMLPR6jLHsWq7Roj1_KPEky-MITX4ZUZgi18j85tiJ3vG-FZ-1C3i4M5gL5P-Don4n2NNT7L-Yoy-Jld1FflSaZ3NdWbV6bFEyeI2Sd69R8slrg6if9nvBTWiGhLxoU74oNbum8UjJW-CI02Pf30-aLAqIsy29A38FiG7zfw!!/dz/d5/L2dbISEvZ0FBIS9nQSEh/?lng=ru).

Mastěr-klass dlja sotrudnikov muzeja v ramkach programmy podděržki ljuděj s narušenijem zrenija. K Meždunarodnomu dnu sobaki-povodyrja. In *Gosudarstvennyj Ermitaž* [online]. 2019 [cit. 2020-08-15]. Dostupný z [www: <https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/2019/news_112_19!/ut/p/z1/pVJdb4IwFP01PpJ7aQHsWEMo2P-GOSb0hSAidpGi2Ml-orG7Gefxq0PzW-16bk_vOQc4JMB1fhrVrkQj860-p9zJpow-5JvVxHE7QQRyimbKI0DBw4AU48K->](https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/2019/news_112_19!/ut/p/z1/pVJdb4IwFP01PpJ7aQHsWEMo2P-GOSb0hSAidpGi2Ml-orG7Gefxq0PzW-16bk_vOQc4JMB1fhrVrkQj860-p9zJpow-5JvVxHE7QQRyimbKI0DBw4AU48K-)

⁴⁷ Dolgosročnaja programma tvorčeskoj rehabilitacii i socialnoj adaptacii slabovidjaščich i nežrjačich dětěj „Svetlyj mir“. In *Gosudarstvennyj muzej istorii religii* [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z [www: <http://gmir.ru/children/dostupnyi_muzei/svetlyi_mir/>](http://gmir.ru/children/dostupnyi_muzei/svetlyi_mir/).

- 2sIG3f-nJXiBWkFl2WRe4sDbImtmEt-aWF41FsZtkXQXhHH9Wzaowupd-moD6aZsa6HyqhXg0UHVSVjVAWX-aHy07Q9M51ZpokMz1YXP5Y19f-4w2Ko-k1SKopph8UGFsBMnf-aA4fL-BMnBBZHUXYQy6attVTzG8cffWE-I78M7PYQ3811rSjC2v2NY-FE2i4Mn-3fs32a-QDv851vgk6y_G6EiRNvK-jSj-bq40h5LqBpPcWkt7nc33xWaPF637P-mQ5Ln4x3BcentadnVtUtri0EjHR-77nlUZ-1FA7W3lHtgHP44jdQ!!/dz/d5/L2dBISEvZOFBIS9nQSEh/?lng=ru>.
- Muzei Petěrburga adaptirujut dlja slepych. In *Zanimatěl'nyj Petěrburg* [online]. 2013 [cit. 2020-08-10]. Dostupný z www: <<http://petersburglike.ru/2013-08-03/muzei-peterburga-adaptiruyut-dlya-slepyx/>>.
- Muzej Anny Achmatovoj organizujet dlja nězrjačich dětěj projekt „Stichi naoščup“. In *Kur'jer media* [online]. 2011 [cit. 2020-08-12]. Dostupný z www: <https://courier-media.com/articles/muzei_anny_ahmatovoi_organizuet_dlya_nezryachih_detei_proekt_stihi_naoschup-24357.html>.
- My priglašajem posetitělej s ograničennymi vozmožnostjami zdorov'ja na specializirovannye ekskursii! Jelaginoostrovskij dvorec-muzej. In *VKontaktě* [online]. [cit. 2020-08-11]. Dostupný z www: <https://vk.com/elaginpalace?w=wall-37845993_1600>.
- Otkrytije vystavki „Iz istorii podvodnych sil“. In *Sankt-Petěrburgskoje gosudarstvennoje bjudžetnoje učrežděnije kul'tury „Muzej istorii podvodnych sil Rossii im. A. I. Mariněsko“* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z www: <<http://музеймаринеско.пф/otkrytie-vystavki-iz-istorii-podvodnyx-sil/>>.
- Peredvizhnaja vystavka-installjacija „Stichi na oščup“. In *Peterburg2.ru* [online]. [cit. 2020-08-12]. Dostupný z www: <<https://peterburg2.ru/events/peredvizhnaya-vystavkainstalljacija-stihi-na-oshhup-68992.html>>.
- PIOTROVSKIJ, Michail Borisovič (ed.). *Otčet Gosudarstvennogo Ermitaža: 2007*. Sankt-Petěrburg, 2008. 168 s.
- Podpisanije Memoranduma o vzaimoponimanii i sotrudničestve meždu Gosudarstvennym Ermitažem i Azerbajdžanskim nacionalnym muzejem kovra. In *Gosudarstvennyj Ermitaž* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupný z www: <https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/2020/news_17_20!/ut/p/z1/pVJdb4lwFP01PpJ7oRXwsWEMo2P-GOSb0hXQMsYsUxU7281d0yx72Y-dzapDnNvben954DHFLgShxkJbRsl-NiYe8bdfMaYa5MAJ9EUXWQROJM-WOyQKXXgADnyjKsjalx5uC_kEmS-DDx1GBriW8QljUW1HLH_mlrUjh-05KaCf312YXSW72GbF22tdSiKg-dYNEqXsG9Qld3-43TMPuHc9nL-HYXnuX9yE8Yfnp-LiUzFN4nBSY-OROYvbm3vhto4dWB5kGUHiWra2kx-qcWH34y8M0XV0ZozYzQOfzhxMht8x-LIM4nyfhnan929TPkHr_bGtyHOSvwhh-HOW0cxJV5vui1JdWqgbSXFtJe5hN-19kky-fdjjNjld4XrxrSi72yrWuf1FaKVjY5d-N39uM7jkAw3lb9nbwc-J2k!/dz/d5/L2dBISEvZOFBIS9nQSEh/?lng=ru>.
- Postanovlenije Pravitělstva RF № 1297 ot 1 děkabnja 2015 g. „Ob utveržděanii gosudarstvennoj programmy Rossijskoj Feděracii ‚Dostupnaja sreda‘ na 2011–2020 gody“. In *Ministěrstvo truda i social'noj zaščity Rossijskoj Feděracii* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z www: <<https://mintrud.gov.ru/docs/government/170>>.
- Prezentacija projekta „Nězavisimost' čerez muzyku“ v Šeremetěvskom dvorce. In *Muzei Rossii* [online]. 2014 [cit. 2020-08-12]. Dostupný z www: <<http://museum.ru/N52616>>.
- Prikaz Ministěrstva kul'tury RF ot 16.11.2015 g. № 2800 „Ob utveržděanii Porjadka obespečeniya uslovij dostupnosti dlja invalidov kul'turnych cennostěj i blag“ (Zaregistrovano v Ministěrstve justicii RF 10.12.2015 № 40074). In *Ministěrstvo justicii Rossijskoj Feděracii* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z www: <<https://minjust.consultant.ru/documents/17308>>.
- Priloženije. Metodičeskije rekomendacii po proveděniyu v muzejach sociokul'turnoj reabilitacii invalidov različnych katěgorij. Prikaz Dėpartamenta kul'tury g. Moskvy ot 16 děkabnja 2009 g. № 607 „Ob obespečěni Moskovskich muzejev s invalidami različnych katěgorij“. In *Garant.ru* [online]. [cit. 2020-08-17]. Dostupný z www: <<https://base.garant.ru/70231270/53f89421bbdaf741eb2d1ec4ddb4c33/>>.
- Programma „Oščuščenije dvorca“. In *GMZ Gatčina* [online]. 2020 [cit. 2020-08-11]. Dostupný z www: <<https://gatchinapalace.ru/poseh/Excursions/oshushenie.php>>.
- Programmy dlja nězrjačich i slabovidjaščich posetitělej. In *Russkij muzej* [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z www: <<https://rusmuseum.ru/for-visitors/available-museum/program/for-visitors-with-visual-impairment/>>.
- Programmy dlja slabovidjaščich dětěj. In *Gosudarstvennyj muzej-zapovednik „Carskoje selo“* [online]. [cit. 2020-08-11]. Dostupný z www: <<https://tzar.ru/children/special-needs>>.
- Projekt „Prikosnis' k prekrasnomu“. In *Gosudarstvennyj muzej gorodskoj skułptury* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z www: <<http://www.gmgs.ru/2012-08-30-08-43-43/974--q-q>>.
- Prošloje na končikach pałcev. In *GBOU škola-intěrnat №1 im. K. K. Grot* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupný z www: <<https://grot-school.ru/oshkole/proekty/proshloe-na-konchikakh-paltsev>>.
- REAKOMP: Nėgosudarstvennoje učrežděnije „Institut professional'noj reabilitacii i podgotovki personala Obščerosijskoj obščestvennoj organizacii invalidov – Vserossijskogo orděna Trudovogo Krasnogo Znameni obščestva slepych“ [online]. [cit. 2020-08-04]. Dostupný z www: <<http://rehacomp.ru>>.
- Sad dlja nězrjačich budět rabotať na festivale „Imperatorskije sady Rossii“. In *Gorod+ Elektronnoje internet-těļviděnije pravitělstva Sankt-Petěrburga* [online]. 2013 [cit. 2020-08-04]. Dostupný z www: <<https://gorod-plus.tv/node/41666>>.
- Sistěma „Govorjaščij gorod“. In *GMP Isaakijevskij sobor* [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupný z www: <<https://cathedral.ru/ru/accessibility/speaking-city>>.
- Slepym petěrburžcam razrešili prikosnuťsja k istorii i iskusstvu. Petěrburgskije muzei otkryvajut dveri nězrjačim posetitěljam. In *Akcioněrnnoje obščestvo Tělekompanija NTV* [online]. [cit. 2020-08-12]. Dostupný z www: <<https://www.ntv.ru/novosti/311640/>>.
- Šesť rossijskich muzejev vošli v top samych poseščajemych muzejev mira za 2019 god. *The Art Newspaper Russia* [online]. 2020 [cit. 2020-08-15].

- Dostupný z www: <<http://www.theartnewspaper.ru/posts/7974/>>.
- Vystavka k inkluzivnomu meroprijatiju „Těkst i realnost: Žjul Vern“. In *Sankt-Petěrburgskoje gosudarstvennoje bjudžetnoje učrežděnije kul'tury „Muzej istorii podvodnych sil Rossii im. A. I. Mariněsko“* [online]. 2019 [cit. 2020-08-17]. Dostupný z www: <<http://музеймаринеско.рф/вystavka-k-inkluzivnomu-meroprijatiju-tekst-i-realnost-zhyul-vern/>>.
- Zanjatije dlja grupy slepyh i slabovidjaščich na vystavke „Toni Kregg. Skulptura i risunki“. In *Gosudarstvennyj Ermitaž* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupný z www: <https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/2016/news_136/!ut/p/z1/pVJN-b4MwDP01PSI7AQI7RoxRtWV17FCLog-Bo0wltCyD_fyFVtMO-6i65RA58rOfn-19AQAxCZn1dZapuZbbT70SwdMk5I6aH-s2CODHmAdMlDagY-gwcQIHaygqR7H-cN9XheQ0EdWEIdmRk4KNCxCbMN1rc-JwCse0nYKZhGQjOpdqr7aQbMuuqV-VWLRPMW6lKqSYoy-Hl46Zl2ClOiclg-c24qodP4w-Go68U5SKIpneE8KjCwfubu-Jc7CljinsOnrcoBItl2j97S-UPv0C0N-wE1xrEVcrz7WWFCP7O4aNF6aryL_TtX-_b-RIS55-yZse1_mKM_k_18-EguPZ-NP-pNQXyh-bof7UivrPRkmdoatXx-qiR7TEI_QU3yE7pvGNRsjRiOZ9c-NwP23S0DftXb_g_B0Co6is/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?lng=ru>.
- Zrimyj zvuk. In *Sankt-Petěrburgskij gosudarstvennyj muzej těatral'nogo i muzykal'nogo iskusstva* [online]. [cit. 2020-08-11]. Dostupný z www: <https://theatremuseum.ru/accessible-environment/Zrimyj_zvuk>.
- Žizn' muzeja. In *Sankt-Petěrburgskoje gosudarstvennoje bjudžetnoje učrežděnije kul'tury „Muzej istorii podvodnych sil Rossii im. A. I. Mariněsko“* [online]. 2018 [cit. 2020-08-13]. Dostupný z www: <<http://музеймаринеско.рф/zhizn-muzeja/>>.
- 8 sentjabrja predstaviteli Gosudarstvennoj bibliotěki dlja slepyh i slabovidjaščich proveli metodičeskoje zanjatije sotrudnikam muzeja! In *Sankt-Petěrburgskoje gosudarstvennoje bjudžetnoje učrežděnije kul'tury „Muzej istorii podvodnych sil Rossii im. A. I. Mariněsko“* [online]. 2017 [cit. 2020-08-13]. Dostupný z www: <<http://музеймаринеско.рф/8-sentyabrya-predstaviteli-gosudarstvennoj-biblioteki-dlya-slepyh-i-slabovidyashix-proveli-metodicheskoe-zanyatie-sotrudnikam-muzeja/>>.
- „Ot ulybki stanět vsem těplej“. Programma „Prošloje na končikach pal'cev“. In *Gosudarstvennyj Ermitaž* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupný z www: <<https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/what-s-on/temp-exh/2018/photofingertips?lng=ru>>.
- „Za mysl'ju vslepuju bežit karandaš...“ vystavka v muzeje Anny Achmatovoj. In *Muzei Rossii* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupný z www: <<http://museum.ru/N34856>>.

ANNA EREMEEVA

studentka muzeologie, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita; Spolek brněnských muzeologů, Brno, Česká republika

eremeeva.ad@gmail.com

Anna Eremeeva vystudovala bakalářský obor muzeologie na Katedře muzeologie na Ústavu historie Petrohradské státní univerzity v Petrohradě. Nyní je studentkou magisterského cyklu muzeologie na Ústavu archeologie a muzeologie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Je členkou Spolku brněnských muzeologů (Brno) a ICOM Russia Student.

Anna Eremeeva graduated as a Bachelor of Museology in the Department of Museology, Institute of History, St Petersburg University in Saint Petersburg. Now she is studying the Master's study programme in museology in the Department of Archaeology and Museology, Faculty of Arts, Masaryk University in Brno. She is member of the Association of Brno Museologists (Brno) and ICOM Russia Student.

Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

